

O ľahkomysel'nom posudzovaní blížneho

*Bože, ďakujem Ti, že nie som ako ostatní ľudia:
vydierači, nespravodlivci, cudzoložníci,
alebo aj ako tento mýtnik.
(Lk 18, 11)*

Tak hovorí človek pyšný, zaľúbený do seba, človek, ktorý pohŕda blížnym, ktorý prekrúca a odsudzuje dokonca jeho najlepšie skutky. Žiadne slovo a žiadna práca iných ľudí nenájde u neho uznania. Najmenšia zámienka mu stačí, aby prísne posúdil blížneho. Ó, prekliaty hriech, koľko spôsobuješ sporov, koľko hádok a nenávisť, koľko duší strhávaš do večného zatratenia! Keď nad niekým zavládneš, tak ten chudák sa zo všetkého vysmieva a na všetko nadáva. Takéto zlostné scény, takéto súdy, ktoré spôsobujú krivdy na dobrom mene blížneho, musí Pán Ježiš veľmi nenávidieť, keď uvádza ten príklad o pyšnom farizejovi a dodáva, ako veľmi touto pýchou a zlosťou uškodil svojej duši. Aby som vás pred tým vystríhal, budem hovoriť o zlobe jazyka a o tom, akým spôsobom sa musíme brániť pred ľahkomysel'ným posudzovaním iných ľudí.

I.

Posudzovanie, to je myšlienka alebo slovo, pozbavené základov, ktoré spôsobuje krivdu dobrému menu blížneho. Taký ľahkomysel'ný súd má svoj prameň v srdci, ktoré je skazené, závistlivé alebo plné pýchy. Dobrý kresťan pozná svoju vlastnú úbohosť a nepripisuje iným zlé veci – iba ak má povinnosť o niekoho sa starať a s úplnou istotou vie o jeho chybách. Naproti tomu človek plný pýchy a závisti má najlepšiu predstavu o sebe, a sužuje sa a zožiera, keď vidí čosi dobré na druhom človeku. Kain sa sužuje, že jeho brat sa páči Bohu a preto sa ho rozhodne zabiť. Z toho istého dôvodu na život svojho brata, Jakuba, číha pomstivý Ezau. Nepomohlo nič, že čestný Jakub sa mu pokúšal všetkými možnými spôsobmi preukázať svoju lásku a náklonnosť. Zlostný a závistlivý Ezau zle hodnotí najčistejšie zámary brata, pripravuje voči nemu podozrenia a chce jeho smrť. Skutočne – tento hriech pripomína červíka, ktorý vo dne i v noci zožiera biedne ľudské srdce. To je druh horúčky, ktorá pomaly zožiera svoju obeť. Preto ľudia, ktorí podliehajú tomuto zlu, stále sú smutní, mlčia a nechcú sa priznať, čo na nich dolieha – lebo im to pýcha nedovolí. Ó, Bože, aký smutný je život takého človeka! A človek, ktorý je oslobodený od tejto duchovnej choroby, naopak – je spokojný, korí sa pred Bohom, nezmyšľa zle o iných a s dôverou dúfa v Božie milosrdenstvo. Na dôkaz toho uvediem vám pekný príklad zo života Otcov púšte.

Kedysi zomieral istý rehoľník, ktorý viedol pekný a čistý život. Predstavený sa ho vtedy pýtal, čo by sa v ňom najviac mohlo páčiť Bohu? Zomierajúci pustovník odpovedal: „Pre svätú poslušnosť, otče, ti poviem tajomstvo môjho srdca, hoci mi je to ťažké. Od mladých rokov som zakusoval ťažké diabolské pukušenia. Ale v týchto ťažkých bojoch ma podporoval a potešoval dobrý Pán Boh, a raz sa mi ukázala dokonca Najsvätejšia Matka v celej sláve, oslobodila ma od pekelných prepádov, povzbudila ma, aby som vytrval v čnosti a podala mi prostriedky, ktoré mám užívať, aby som sa mohol páčiť Bohu a víťaziť nad nepriateľom mojej duše. Prikázala mi menovite pokorovať sa, umíťvať sa pri jedle, skromne sa obliekať, v tichosti vykonávať dobré skutky a nehľadať pritom pochvaly sveta a nikdy neposudzovať prísne blížneho. Poslúchol som tieto rady a preto som získal početné zásluhy pre život večný“.

Musíme sa teda báť vynášania unáhlených súdov, ľahkých súdov, lebo neraz sa presvedčíme, že sme sa pomýlili a potom to budeme ľutovať, ako to ľutovali tí sudcovia, ktorí na základe obvinenia dvoch falošných svedkov odsúdili na smrť čistú Zuzanu, pričom jej nedali čas na obranu. Takto konali aj zlostní Židia, ktorí Kristovi povedali, že sa rúha a že je diablom posadnutý,

tak postupovali aj farizeji voči Magdaléne: okríkli ju ako hriešnicu, hoci si dôkladne neovarili, či náhodou nezanechala zlý život. A predsa ju videli smutnú a uplakanú pri nohách Ježiša.

Tak isto farizej, o ktorom hovorí Ježiš Kristus v Evanjeliu: myslí zle o mýtnikovi, upodozrieva ho a odsudzuje, a pritom sa opiera len o domnienky – nechce vidieť, ako sa mýtnik bije do prs, ako rosí slzami dlažbu svätej a prosí Boha o milosrdenstvo.

Ľudia preto často ľahkomyseľne posudzujú blížnych, lebo to považujú za akúsi drobnosť, a zatiaľ obyčajne týmto spôsobom páchajú smrteľný hriech. Nie je dôležité, že tieto súdy sa rodia iba v srdci. Ale ani v mysli nemožno posudzovať druhého človeka, lebo naše srdce má milovať Boha i blížneho a vystríhať sa zlosti a nenávisti. Čo je pravda, posudzovanie v myšlienkach je menším hriechom ako ohováranie, ale predsa zlostná myseľ vždy bude vnútornou otravou.

Chráňme sa pred vynášaním ľahkomyseľných súdov a dobre sa zamyslime skôr, ako vyjadríme akékoľvek hodnotenie. Nasledujme v tom sudcu, ktorý má odsúdiť človeka na smrť. Vypytuje sa svedkov, jedného po druhom, skúma ich, zamýšľa sa, či sa ich výpovede zhodujú, pozerá na nich prísne, aby ich vystrašil a spôsobil, žeby hovorili pravdu, usiluje sa ich dokonca nakloniť k vyznaniu samého obvineného. A ak má len nejakú pochybnosť, tak odkladá rozsudok. Naproti tomu, keď po vykonaní starostlivého rozsudku musí predsa vyhlásiť rozsudok smrti, tak to robí s akousi bážňou a so strachom, žeby mohol odsúdiť nevinnú osobu. Bolo by vo svete menej posudzovania, menej duší by horelo v pekle, keby ľudia zachovávali takúto ostražitosť. Sám Boh nakoniec nás učí, že nesmieme ľahkomyseľne súdiť a odsudzovať. On sám dobre vedel o hriechu Adama, a predsa, aby nás vystríhal a poučil, vypočúval prvých rodičov, aby ich naklonil k vyznaniu viny, a až potom vyniesol rozsudok.

Poviete mi: Predsa my posudzujeme na základe toho, čo sami vidíme alebo čo počujeme od iných, teda sa nemýlime. Nič vám nepomôže takéto vysvetľovanie – vinník už mohol ľutovať a polepšiť sa; a kto vie, či on kedysi nepôjde do neba, a vás bude čakať večné zatratenie.

Kto ľahkomyseľne nesúdi blížneho, ten sa ľahko spasí a bude spokojný v hodine smrti. Raz zomieral pustovník, ktorý všetci považovali za veľmi nedokonalého. Predstavený zbadal, že v takej strašnej chvíli tento zomierajúci mních vôbec nepociťuje strach. Začal ho teda upodozrievať, či tento pokoj niekedy nepochádza od zlého ducha, lebo predsa v hodine smrti sa báli neraz dokonca najväčší svätci. Spýtal sa teda ťažko chorého, čo mu dáva taký pokoj a útechu? Ako odpoveď počul: „Za života som nemyslel ani nehovoril o nikom zle. Považoval som seba za najhoršieho z bratov a vždy som zakrýval cudzie omyly, lebo dobre viem, že Pán Ježiš jasne povedal: *Nesúďte a nebudete súdení*. Z toho pramení moja dôvera a môj pokoj. Vtedy udivený predstavený, keď počul tieto slová, vykrikol: „Ó, krásna čnosť, akú hodnotu máš v očiach Boha! Môžeš, drahý brat, zomierať, lebo nebo je bez pochýb tvoje!“

Ohováranie stretávame veľmi často. Nieкто vychvaľuje prednosti nejakej dievčiny – počuje to zlostný jazyk, teda hneď dodáva: „Má pekné prednosti, ale má aj chyby, lebo sa stretáva s človekom, ktorý nemá dobrú mienku. Zdá sa mi, že sa nestretávajú za dobrým účelom“. Tamtá zasa sa strojí a oblieka svoje deti nad svoje možnosti – lepšie by urobila, keby zaplatila dlhy. A tá sa zdá úprimná a sladká, ale mali by ste o nej inú mienku, keby ste ju poznali dobre takú, aká je. Tú svoju dobrotu iba predstiera. A ten sa chce s ňou oženiť. Ja by som mu radil, keby sa mňa opýtal, lebo je to skazená osoba. Nieкто sa pýta, ako sa menuje okoloidúca osoba. „Dobre, že ju nepoznáš – znie odpoveď. – Viac ti nemôžem povedať. Lepšie je nestretávať sa s ňou, všetci na ňu ukazujú prstom. Táto žena iba predstiera nábožnú a statočnú, ale horšieho človeka od nej nestretnáš – takí ľudia obyčajne ukrývajú pod pláštikom čnosti svoje chyby“.

Na svete je plno farizejov, ktorí všade vidia iba hriechy, ktorých všetko pohoršuje. Keď sa

spýtame človeka, ktorý kohosi ohovára, na čom zakladá svoje predpojatosti, tak povie, že všetci tak hovoria. Ale to nestačí, aby sme posudzovali iných. Hoci by si dokonca sám videl či počul čosi nesprávne, ani tak sa nesmieš vyjadrovať zle o tom človeku, lebo nepoznáš jeho vnútorné pohnútky, nevieš, s akým úmyslom koná. Sv. Mikuláš vstal v noci a išiel k domu, kde bývali tri mladé dievčatá s veľmi zlou povestou. Nejaký uštipačný a zlostný jazyk by to hneď využil, aby vyhlásil Mikuláša za pokrytca. A my dobre vieme, že on potajomky v noci podhodil týmto dievčatám veno, lebo kvôli svojej biede boli vystavené veľkému nebezpečenstvu. A urobil to v noci, aby týmto spôsobom ukryl svoj dobrý skutok a nepokoril dievčatá touto podporou. A keby ste tak videli krásnu Juditu, ako sňala svoje vdovské šaty, nádherne sa obliekla a tak išla do stanu nemorálneho vodcu nepriateľských vojsk, hneď by ste povedali: „To je prostitútka“. A predsa vieme, že to bola osoba veľmi nábožná, nevinná a milá Bohu – žena, ktorá riskovala svoj život pre záchranu milovaného národa. A ktosi, kto by videl nevinného Jozefa, ako uteká z izby Putifárovej ženy, a potom by videl túto ženu, ako s krikom ukazuje kúsok jeho plášťa, určite by hneď uveril, že ten človek chcel spôsobiť krivdu poctivej žene. A skutočne muž uveril klamnej žene a vrhol nevinného mladíka do väzenia, odkiaľ ho až Boh – obranca ukrivdených a nevinne prenasledovaných – zázračne vyviedol.

Z týchto príkladov vidíte, ako ostražito treba postupovať a že nikdy bez dostatočných dôkazov nemožno odsudzovať iných. Iba vtedy – a to po dôkladnom uvážení vecí – musíme karhať tých, ktorí skutočne blúdia, keď je to našou povinnosťou, to znamená, otec, matka alebo predstavení, ktorí sú zodpovední za takú osobu.

Okrem toho ľudia obyčajne generalizujú chyby. Keď vidia jedného zlého človeka, odsudzujú celý stav. Nájde sa vo farnosti jeden zvrátený človek, a už hovoria, že celá dedina nestojí za nič. V duchovnom stave vidia niekoho, kto má ľahké zvyky, a už hádžu kamene odsúdenia na všetkých sluhov Cirkvi. Mylné sú takéto závery. Keď bol Judáš zlý, či môžete povedať, že iní Apoštolovia neboli nič hodní? Kain bol zvrátený. A či môžeme preto na jednu rovínu s ním postaviť jeho brata Ábela? Jozefovi bratia mali mnoho chýb. A či preto môžeme povedať, že ani Jozef nebol od nich lepší? Stáva sa, že niekto raz odmietne almužnu dotieravému žobrákovi. Či môžeme povedať, že je lakomec, že má srdce tvrdšie ako kameň, že nestojí za nič? A či vieme, že on potajomky koná pekné skutky milosrdenstva, ktoré Boh odhalí až na Poslednom súde? Bratia drahí, nerozvážne súdy sa bijú s čnosťou lásky k blížnemu! Musíme sa báť vynášať také súdy, lebo záležitosti blížnych nepatria nám, ale iba samému Bohu. Každý sa bude zodpovedať za svoje vlastné omyly, nech teda pozerá na seba samého, neodsudzuje druhých. Lebo Pán Ježiš jasne hovorí: „Nesúďte a nebudete súdení. Akou mierou meriate, takou namerajú aj vám“. Nerobme iným to, čo je nemilé nám.

II.

Aké prostriedky treba použiť, aby sme sa polepšili z tohto zlozvyku? Po prvé, vyhýbajme prílišnej zvedavosti, nezaoberajme sa inými – prísne skúmajme a posudzujme iba seba samých. Nech svet robí, čo chce. Keď to nepatrí nám, nemiešajme sa do jeho vecí. Tak konali svätí. Kedysi vyčítali sv. Tomášovi, že má dobrú mienku o ľuďoch a že ho preto využívajú. Svätec na to odpovedal: „Možno; ale ja iba o sebe zmýšľam zle a seba považujem za najväčšieho ničomníka na svete. Chcem, aby ma iní klamali, než aby som klamal sám seba, pričom by som zmýšľal zle o blížnych“.

Po druhé, treba vždy rozlišovať medzi skutkom a úmyslom konajúceho. Tak – ako hovorí sv. Ambróz – konal cisár Valentinián. On nikdy nehodnotil blížnych zlostne a tiež sa nenáhľil s potrestaním, keď poddaný porušil nejaký zákon. Ak bol vinník v mladom veku, tak pripisoval jeho omyly ľahkomyselnosti a nedostatku skúsenosti. Ľudí v pokročilom veku tiež bránil, pričom hovoril, že sú slabí, že bojovali s pokušením a že už určite ľutujú svoj pád. O osobách s vyšším

postavením hovoril, že sa im pošmykla noha preto, lebo hodnosť a dôstojnosť sú veľkým a nebezpečným bremenom. O chudobných a jednoduchých ľuďoch hovoril, že sa dopustili zla iba z úbohosti, lebo nemali čo jesť, že keď ukrivdili blížnemu z nutnosti, mali neskôr zámer túto krivdu vynahradiť. Keď viny jasne bili do očí, kládol ich za vinu diabolským sieťam; nakoniec vždy predpokladal u človeka ľútosť a hovoril si: „Keby mňa Pán Boh vystavil podobnej skúške, tak kto vie, či by som nepostupoval omnoho horšie. Pán Boh všetko posúdi, On jediný dôkladne pozná srdce človeka, pred Jeho okom sa nič neukryje, ale my chodíme v temnotách“. Takto zmýšľal cisár, lebo bol oslobodený od ošklivej pýchy a od hanebnej závisti, ktorým my, bohužiaľ, tak často podliehame. Keby sme tak chceli pozeráť na to, čo sme v uplynulých rokoch nášho života urobili, tak by sme oplakávali svoje vlastné pády a nemiešali by sme sa do cudzích vecí.

Po tretie, nezabúdajme na to, že svätým sa strašne ošklivilo ohováranie. Nasledujme ich a určite sa vyliečime z tohto ošklivého zlozvyku. Sv. Pachómius nemohol vydržať, keď ktosi v jeho prítomnosti hovoril zle o iných a tvrdil, že z úst kresťana nesmú nikdy vyjsť slová, ktoré ubližujú druhému človekovi. Keď už nemohol prekaziť ohováranie, utiekol z takého miesta. Sv. Ján Almužník osobu, ktorá ohovárala – dokiaľ sa nepolepšila – nedovolil pustiť do domu. Sv. Augustín vo svojej jedálni prikázal napísať slová: „Kto uráža dobré meno blížneho, ten pri tomto stole nemôže sedieť“. A keď sa niekto príliš bezohľadne vyjadroval o iných, hoci to bol biskup, upozornil ho: „Alebo zmaž tieto slová zo steny, alebo sa vráť domov; ak to neurobiš, ak neprestaneš ohovárať ľudí, odídem a nechám ťa tu samého“. Dosvedčuje to Pozidius, ktorý to videl na vlastné oči, a potom písal život sv. Augustína. Raz sa na cestách sv. Augustín ocitol v spoločenstve akýchsi pustovníkov. Tí, zo začiatku hovorili o dobrých veciach, ale neskôr, ako to obyčajne býva, začali sa zabávať ohováraním ľudí. Bol v tom spoločenstve jeden čestný stavec, ktorého sa ku koncu cesty sv. Augustín opýtal, či sa mu dobre putovalo medzi tými pustovníkmi. A ten odvetil: „Je pravda, že sú to dobrí ľudia, iba nemajú na domoch dvere“. Chcel tým povedať, že nevedia udržať svoj jazyk a tým spôsobujú krivdu menu blížneho.

Drahí bratia! Skutočne – mnoho ľudí nemá dvere, nemá zámky, na svoje ústa. Šťastný je taký človek, ktorý nehovorí zlostne o blížnom, ktorý myslí iba na seba a na svoje omyly, ktorý sa usiluje polepšiť zo svojich omylov. Šťastný je ten, kto sa srdcom vznáša k nebu – kto používa jazyk na odprosenie Boha, a oči na oplakávanie svojich hriechov! Amen.